

VOLLEDIG BEHAALD

Geen halvering/generieke krimp van de veestapel

LTO heeft zich hard uitgesproken tegen het D66-voorstel om de veestapel te halveren. De commissie-Remkes en het kabinet hebben eind september 2019 en begin oktober 2019 al aangegeven dat dit inderdaad geen oplossing voor de impasse is.

BEHAALD

Geen gedwongen opkoop van bedrijven

LTO is tegen gedwongen opkoop van bedrijven. In de kamerbrief van 4 oktober 2019 gaf minister Schouten al aan dat eventuele opkoop op basis van vrijwilligheid gebeurt. Boeren die zelf willen kunnen hulp krijgen om te stoppen, om zo ruimte te bieden voor blijvers.

BEHAALD

Geen koppeling van productierechten (fosfaat-/dierrechten) aan stikstof

In tegenstelling tot eerdere plannen komt er geen koppeling van productierechten (fosfaat-/dierrechten) aan stikstof. Wel is het zo dat als de overheid een bedrijf (vrijwillig) opkoopt de productierechten worden ingenomen en doorgehaald. De productierechten zijn dan dus onderdeel van de opkoopsom. Op 7 februari 2020 meldde het kabinet dat in de toekomst, als het aantal fosfaatrechten onder het plafond zit en er stikstofreductie heeft plaatsgevonden, dit zal veranderen. Er wordt dan een systeem uitgewerkt om ook bij vrijwillige opkoop door de overheid de productierechten ter overname beschikbaar te stellen aan andere boeren. Hoe de aangekondigde beëindigingsregeling van 24 april 2020 er uit komt te zien qua voorwaarden is nog niet bekend. Begin 2021 gaat deze regeling waarschijnlijk in. Bij private overdracht van stikstof worden er geen extra productierechten afgenomen of doorgehaald.

DEELS BEHAALD

Geen verplichte voerspoorregeling of stalaanpassingen voor alle diersoorten

LTO ziet mogelijkheden om, op basis van vrijwilligheid en uitgewerkt door de sector zelf, de ammoniakemissie via het voerspoor te verlagen. In de Spoedwet Aanpak Stikstof wordt de mogelijkheid voor een verplichte voerregeling, zoals bijvoorbeeld het stellen van eisen aan de maximale hoeveelheid stikstof in veevoer, voor alle diersoorten wordt ingericht. Op 24 april 2020 stelde LNV een verplichte meng-voerspoor regeling voor de laatste 4 maanden van 2020 te willen introduceren voor melkvee. LTO is hier op tegen. LTO pleit voor een totaalaanpak, met keuzes en maatwerk per bedrijf. Aangekondigd wordt dat dit misschien per 2021 wel mogelijk wordt. Ook de in april 2020 aangekondigde verplichte stalmaatregelen baren LTO grote zorgen.

DEELS BEHAALD

Vrijwillige opkoop van stoppers in de buurt van N2000-gebieden

LTO Nederland staat hier positief tegenover mits de vrijwilligheid nooit wordt aangetast; boeren een eerlijke, marktconforme prijs krijgen en dus volledig schadeloos worden gesteld; en burens die door willen gaan daar de ruimte voor krijgen en andere doelen (bijvoorbeeld klimaat of water) worden behaald. In de kamerbrief van 4 oktober 2019 geeft minister Schouten aan dat boeren die willen, worden geholpen te stoppen om ruimte te bieden voor blijvers – op basis van vrijwilligheid. Op 7 februari 2020 heeft het kabinet aangekondigd €350 miljoen in te zetten voor vrijwillige opkoop. Op 24 april 2020 kondigde het kabinet aan nog eens €1,3 miljard extra uit te trekken voor landelijke beëindigingsregelingen.

DEELS BEHAALD/ONDUIDELIJK

Behoud latente ruimte

Reeds vergunde stikstofruimte mag volgens LTO niet worden ingenomen. Eens vergund, blijft vergund. In de provinciale beleidsregels voor salderen van 8 oktober 2019 werd uitgegaan van het aantal dieren dat op dat moment in de stal stond. Het kabinet ging uit van de gerealiseerde stalcapaciteit. In de herziene provinciale beleidsregels (in december gepubliceerd) wordt de lijn van het kabinet, oftewel de gerealiseerde stalcapaciteit, aangehouden. Voor boeren die al geïnvesteerd hebben in innovatieve stallen is een uitzondering gecreëerd op de hoofdregel dat de ruimte tussen vergunning en stalcapaciteit vervalt. LTO zal zich er voor inzetten dat de uitwerking van deze maatregel zo gunstig mogelijk voor ondernemers is. Op individuele basis zijn rechtszaken zeer zeker een optie.

TOEGEZEGD

Geen vergunningplicht voor beweiden en bemesten

Volgens de Raad van State-uitspraak op 29 mei 2019 mocht beweiden en bemesten niet worden vrijgesteld van de vergunningplicht. LTO heeft direct aangegeven dat een vergunningplicht voor beweiden en bemesten onwerkbaar en onacceptabel is, omdat het een onderdeel dat voor een normale bedrijfsvoering is. Op 18 december 2019, 7 februari 2020 en 24 april 2020 gaf het kabinet aan beweiden en bemesten niet vergunningsplichtig te zullen maken. Het kabinet stelt op 24 april 2020 dat voor een goede bedrijfsvoering beweiden en bemesten noodzakelijk zijn. Deze lijn zullen Rijk en provincies inbrengen in de verschillende procedures die de komende maanden zullen plaatsvinden. Rijk en provincies hebben afgesproken voorlopig niet actief te zullen handhaven.

TOEGEZEGD

Legaliseren PAS-meldingen

Zo'n 3600 ondernemers, die onder het PAS geen vergunning aan konden vragen omdat de stikstofemissie te gering was, moesten een melding doen. Na de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 waren deze PAS-meldingen niet meer geldig. LTO heeft steeds benadrukt dat deze ondernemers, die te goeder trouw handelden en geen andere optie hadden dan een PAS-melding, niet gedupeerd mogen worden. De meldingen moeten dus gelegaliseerd worden. Het kabinet heeft dat toegezegd. Ook hier moeten de toezeggingen dus nog geformaliseerd worden. Op 24 april 2020 stelde het kabinet dat hiertoe een 'ontwikkelreserve' wordt ingesteld en dat het traject van legalisatie wordt gestart.

DEELS TOEGEZEGD

Leasen stikstofruimte

Het kabinet gaat het ver(leasen) van stikstofruimte onder voorwaarden mogelijk maken voor tijdelijke activiteiten die tot stikstofreductie leiden, zoals bijvoorbeeld de bouw van een windmolen. Tijdens de leaseperiode geldt een afroaming van 30%, die na afloop van de leaseperiode weer beschikbaar komt voor de eigenaar van de stikstofruimte.

BEPERKT TOEGEZEGD

Financiering

Het Landbouw Collectief stelde de kosten voor maatregelen in totaal op zo'n 3 miljard euro. Het kabinet stelde op 24 april 2020 een pakket van ruim 5 miljard euro voor (bovenop eerder genoemde bedragen, die ook ruim 0,5 miljard euro besloegen). De besteding van deze vele miljarden is echter deels inefficiënt. De insteek had minder op 'natuur, opkoop en sanering' moeten liggen en meer op op 'innovatie, management en structuur verbetering'.

VOLLEDIGE INSPANNING TOEGEZEGD

Uitbreiding van stikstof meet- en monitoringnetwerk met gevalideerde deposities

LTO vindt dat er beter moet worden gemeten omdat er te veel onduidelijkheid is over ammoniakuitstoot en stikstofdepositie op natuurgebieden. Nieuwe inzichten zullen altijd moeten worden gebruikt voor het eventueel veranderen van bestaand en toekomstig beleid. Minister Schouten heeft op 9 oktober 2019 aangekondigd onderzoek te gaan doen naar de meetpunten van het RIVM en geld beschikbaar te stellen voor uitbreiding van het aantal meetpunten. De brief van 24 april 2020 spreekt wel over 'monitoring en bijsturing' maar niet op de manier die de agrarische sector heeft ingebracht.

ONDUIDELIJK

Voorkomen wegvloeiën productieruimte

LTO wil dat, totdat de gebiedsaanpak is geïmplementeerd, er een schot komt tussen de landbouw en andere sectoren en activiteiten, zodat er zeker geen ongecontroleerde wegvloei van stikstofruimte is. Het kabinet heeft toegezegd dat een ongecontroleerde opkoop van de sector moet worden voorkomen. Dat wordt met de provincies uitgewerkt. De uitwerking ligt er nog niet. Ook zijn er al slechte voorbeelden aan de orde geweest. Een systeem met schotten heeft LNV niet geaccepteerd. De brief van 24 april 2020 biedt aanknopingspunten, maar geeft ook veel vragen over wat Rijksoverheid en provincies er nu exact aan doen. Het kabinet stelt dat voor de zomer van 2020 meer helder wordt en dat er tussentijdse evaluaties plaatsvinden rond extern salderen en de positie van de land- en tuinbouw.

ONDUIDELIJK

Generieke realistische drempelwaarde

LTO pleit voor een generieke en realistische drempelwaarde (minimaal 1 mol per hectare per jaar). Minister Schouten heeft op 13 november 2019 aangegeven ook een drempelwaarde te willen. Het kabinet gaat de mogelijkheid bieden een regionale drempelwaarde in te voeren. Het Rijk en regio kijken samen welke grenzen er zijn en hoeveel ruimte er is voor ontwikkelingen. Het is onduidelijk waar en wanneer deze drempelwaardes worden ingevoerd. Er lijkt nog weinig schot in te zitten. Op korte termijn lijkt dit voor de landbouw niks op te leveren.

ONDUIDELIJK

Gebiedsgerichte aanpak

Er zijn in elk gebied andere oorzaken en effecten voor stikstofdepositie. LTO pleit voor een gebiedsgerichte aanpak. Daarbij wordt er per gebied een afweging wordt gemaakt tussen eventuele maatregelen om de stikstofdepositie te verminderen. Dat moet passen in bredere aanpak waarbij behalve stikstof ook gekeken wordt naar andere gebiedskenmerken, zoals de verkaveling, wegen, landschap en water. De overheid koos begin oktober inderdaad voor een gebiedsgerichte aanpak met betrokkenheid van de land- en tuinbouwsector. De provincies hebben hierin de rol van regisseur. In februari 2020 werd deze insteek herbevestigd door het Kabinet. In de uitwerking zien we echter soms Provincies toch zeer eigenstandig opereren. Sterker nog: soms lijken de land- en tuinbouw in de uitverkoop te worden gedaan. Ook de brief van april 2020 biedt geen harde kaders voor de gebiedsgerichte aanpak.

ONDUIDELIJK

Herijking van Natura2000-gebieden en behalen doelen

LTO pleit voor een maatschappelijke discussie over de positie en bescherming van Natura 2000-gebieden in Nederland. LTO pleit niet voor minder natuur, maar wel voor beleid dat voorkomt dat N2000-gebieden Nederland in gijzeling houden. Op 4 oktober 2019 zei minister Schouten dat hier geen mogelijkheid toe was. Op 13 november gaf minister Schouten wel aan op de langere termijn kritisch naar N2000-gebieden te kijken. Gebieden worden opgeschoond en samengevoegd; en er komen geen nieuwe gebieden bij. Volgens sommige organisaties zal dit tot juridische bezwaren vanwege Europese verplichtingen leiden. De brief van 24 april 2020 spreekt wel over 'monitoring en bijsturing' maar niet zoals de agrarische sector heeft ingebracht. Wel streeft het kabinet ernaar om in 2030 op ten minste 50 procent van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden de stikstofdepositie onder de kritische depositiewaarden (KDW) te brengen.

NIET BEHAALD, UITZONDERINGEN MOGELIJK

Extern salderen

LTO is tegen een afroming van 30% bij de overdracht van stikstofruimte (extern salderen). Door die afroming is er minder ruimte om te ontwikkelen. Het is een negatieve prikkel voor investeringen en leidt daarom rondom Natura2000-gebieden niet tot een versnelling van emissiereductie. In de voorgestelde herziene provinciale beleidsregels (4 december 2019) wordt vastgehouden aan 30% afroming van rechten bij aan- of verkoop van stikstofruimte. De provincies mogen naar boven of beneden afwijken van de uniforme 30%-norm. Scherpe betrokkenheid bij provinciale uitvoering is daarom vereist. Een eenduidige uitleg van de uitwerking door provincies is van belang, na jaar zal de overheid met de sector evalueren of het werkt. De brief van 24 april 2020 biedt aanknopingspunten, maar geeft ook veel vragen over wat Rijksoverheid en provincies nu exact gaan doen. Het kabinet stelt dat voor de zomer van 2020 meer helder wordt en dat er tussentijdse evaluaties plaatsvinden in rond extern salderen en de positie van de land- en tuinbouw.